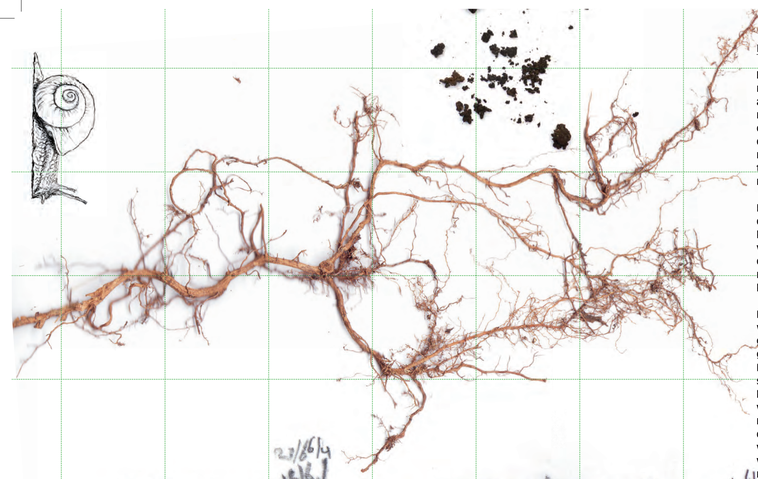

Parksporen

2016 / Marjolijn Boterenbrood

Het Gijsbrecht van Aemstelpark en het Amstelpark en hun verbondenheid met de stad

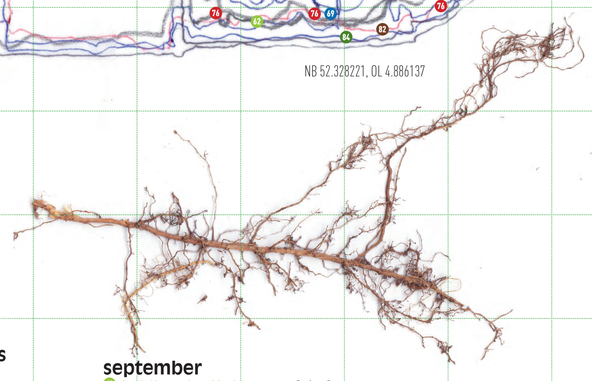

Erik A. de Jong

Aarde

In onze taal verstaan we onder aarde het hemellichaam in de ruimte, onze bestaande wereld ronddraaiend om haar as in de atmosfeer als onderdeel van een groots zonnestelsel. Bol van metaal, steen, vloeistof en gas en opgebouwd uit vloeibare lagen en platen rond een ijzerrijke, gesmolten kern en 4.54 miljard jaar oud. Wij kunnen die aarde zelf in het dagelijks leven niet zien, maar wel bevroeden aan de hand van de horizon, waarachter zich telkens nieuwe ruimte openbaart en aan het verglijden van dag naar nacht, 365 keer per jaar.

Pas sinds 7 December 1972 kennen we de aarde door de foto die op een afstand van ca 45,000 kilometer gemaakt werd door de bemanning van de Apollo 17. Het werd daarom een iconisch beeld van onze planeet. Hoe groot ook, vele ruimtevaarders hebben opgemerkt dat de aarde er vanuit de ruimte zo kwetsbaar uitziet, misschien omdat maar 30% van het aardoppervlakte uit vasteland bestaat terwijl zich daarop miljarden mensen bevinden.

Dat brengt ons tot de tweede betekenis van aarde als de grond waarop wij leven. Meestal onbewust van het gegeven dat deze grond een mengsel is van verweerd materiaal, vloeistoffen en gassen en het niet verweerde, vaste materiaal dat gesteente heet. Deze aarde is niet alleen een oppervlak, maar heeft een complexe samenstelling diep daaronder, wezenlijk voor alles wat om ons heen bestaat. Onderhevig aan vorst, dooi, zon, regen en wind, vertegenwoordigt het een levend stelsel waar water en lucht, mineralen, carbonaten, fosfaten, silt, lutum, organische stoffen en humus zich in een continue en cyclisch proces van vorming en verandering vormen en omvormen. Hier strekken zich de wortels van bomen en planten in uit en leven in netwerken de talloze micro-organismen, bacteriën en schimmels verantwoordelijk voor leven en dood.

Uit deze aarde ontstaat het leven, en afhankelijk van verschillende condities bepaalt hij als klei, leem, löss, veen, zand of grind onze landschappen met hun specifieke habitat aan flora en fauna die ook voor het menselijk leven van het grootste belang zijn.

In de stad verliezen we deze aarde snel uit het oog, schuil als hij gaat onder asfalt, steen en stoeptegel. In het stadspark daarentegen wordt de zwarte aarde zichtbaar en tastbaar als tehuis voor andere levende organismen. Die ervaring doet ons beseffen dat we de stad meer als levende natuur moeten begrijpen en inrichten. De stad moet een levend landschap zijn, het park vitaal onderdeel van de stad. Vitaal omdat aarde een van de vier elementen is en samen met lucht, water en vuur door ons beleefd, gevoeld en begrepen wil worden.

De mens is, volgens een in veel verschillende culturen bestaande mythologie, zelf het resultaat van aarde en water met behulp van lucht en vuur gebakken en met adem tot leven gewekt. Dat verhaal vertelt vooral dat de mens zelf natuur is, onderdeel van de aarde. In onze tijd waarin deze mens zoveel impact heeft op zijn omgeving, is het voortbestaan van die aarde mensenwerk geworden.

Met het vooruitzicht dat in 2050 het merendeel van de 9 miljard mensen in steden zal wonen dringt zich de noodzaak van een nieuw bewustzijn ten aanzien van aarde op als planeet en als grond onder ons. Hoe kunnen aarde en wij onderdeel zijn en blijven van een geheel dat uitgaat van de waarde van gedeeld leven en afsterven. Het vraagt om het inzicht dat aarde = waarde.

Wie deze kaart openvouwt wandelt mee met de waardevolle ontdekkingen die inspireren om met hernieuwde empathie voet te blijven zetten op aarde. Om zo dieper te aarden in onze verantwoordelijkheid ten opzichte van de wereld als een levend organisme.

Je kan het Amstelpark en het Gijsbrecht van Aemstelpark zien als twee mooie parken in de stad, maar er is meer. De parken zorgen samen voor een ecologische verbinding tussen het Amsterdamse Bos en de Amstel. En dat is pas het begin, want de Amstel zorgt weer voor verbinding met Amsterdam in het noorden en in zuidelijke richting met groengebieden tot aan de stad Utrecht toe.

In de nabije toekomst wordt de A10 bij de Zuidas deels overkapt. Een mooie kans om het Amstelpark en het Gijsbrecht van Aemstelpark te verbinden met de begraafplaats Zorgvlied, de RAI en het Beatrixpark. En als je dan verder denkt, waarom geen volledig overkapte A10 zodat er een groene verbindingsring om de stad ontstaat?

Marjolijn Boterenbrood heeft op de plattegrond van Amsterdam de huidige groengebieden ingezaaid met zaad van sterrekers. (zie het bovenste kaartje) Op het onderste kaartje wordt zichtbaar hoe dat zaad ontkiemt en hoe die groengebieden in haar toekomstbeeld aan elkaar groeien.

Park kalender

legenda: hoor proef ruik voel bekijk zoek kom huiver

januari

1 stilte tijdens de file op de autoweg
2 helder winterkoninkje
3 bloeiend stinkend nieskruid en gaspeldoorn
4 mahoniestruik
5 ruisend riet en kabbelend water
6 dwalen in het doolhof
7 gekroes van varkens en gemekker van schapen
8 gescharrel van achtergelaten haantjes
9 bloeiende winterheksenkruid
10 gebulder van de wind in de bomen
11 kornoelje, maagdenpalm, winterhei, winterakoniet, ribes en sneeuwklokjesveld
12 bloeiende toverhazelaar, roze vrouwelijke mini-bloempje van de els
13 op de grond naar kiemende zaailingen
14 sapdruppeltjes van de berk
15 de autoweg als woeste branding

februari

16 heggenmus en hoog in de bomen de zanglijster
17 gebulder van de wind in de bomen
18 korneolje, maagdenpalm, winterhei, winterakoniet, ribes en sneeuwklokjesveld
19 bloeiende toverhazelaar, roze vrouwelijke mini-bloempje van de els
20 op de grond naar kiemende zaailingen
21 sapdruppeltjes van de berk
22 de autoweg als woeste branding

maart

23 buizerd, luidkeels zingende merels
24 japanse tuin vol met witte kersenbloesem
25 kievitsbloem, bosanemonen, siberische hyacint, groot hoefblad, azalia's en camelia's
26 maak een pesto van het jonge zevenblad
27 tai-chiëën en skateboarden, mensen voelen ook lente

april

28 klikkervisjes, schrijvertjes en bloeiende dotters
29 kastanjebloesem
30 kersenbloesem en magnolia's
31 velden met narcissen, blauwe druifjes, fluitenkruid en daslook
32 daslookbloemetje
33 mezen en zingende nachtegalen
34 vlucht voor de grasmaalers/maar daarna:
35 gemaaid gras
36 naar Rozenoord, de fusilladeplaats waar tussen januari en mei 1945 honderdveertig Nederlanders werden gefusilleerd

mei

37 bloeiende roderondendronvallei met de mooiste namen op blauwe bordjes die nog uit de tijd van de Floriade stammen
38 meidoorn en blauwe regen
39 de verscholen rukker
40 liguster vol zoemende bijen
41 kokkerende fazant, jonge krakeendjes, nijlgans, aitscholver en schreeuw van de witte pauw
42 nectar van de dovenetel
43 zonnende ringslang
44 bloeiende zakdoekjesboom

juni

45 blad van de bloem van de dagtelie
46 geklik van de camera's bij het nemen van de huwelijksfoto's, bruiden in hun prachtige jurken
47 waterlelies, kattestaart en wespenorchis
48 bij de plek waar die 'gluiperd' vrouwen lastigvielen
49 begraven schat bij de ijbanoceder, nog overgebleven uit de bijbelse tuin, de Israëlische bijdrage aan de Floriade
50 samen met de andere vissers snoekbaars vangen
51 borrelen en bruisen van de fonteinen

juli

52 je toekomstige geliefde in het Rosarium
53 bijna dierlijk behaarde zaden van de magnolia
54 thee van kaardebol, bosaardbeien
55 het hameren van de groene specht
56 de viering van Bar Mitzwa
57 eekhoornbrug, voor de rode eekhoorns uit het Amsterdamse bos
58 bij de vleermuizengrot
59 het evangelische koor
60 hoge hakjes over het stalen ponton
61 in het nachtpark

augustus

62 ratelpopulier
63 moerbei
64 sigaren, wilde cigorei en wilgeroosjes
65 volg de reiger die een zoetwaterkreeft vangt
66 hars in het pinetum
67 plek van het verdwenen irismoeras, de Japanse inzending van the Floriade
68 warme mest bij de dierenboerderij

september

69 pissenbedden, torretjes en duizendpoten onder het gevallen blad en schors
70 vlucht voor motormaaiers en bladblazers
71 bovist
72 harde hazelnoten, zure appeltjes en tamme kastanje's
73 limonade van moerasspirea werkt ook als pijnstiller zegt men
74 herfstijloos en japanse anemoon
75 uilen in de nacht
76 naar de wilde lianen in de oerwoudachtige bossages

oktober

77 bij storm de wind door de bomen, die bruit als de branding
78 zich verzamelende ganzen
79 alarmroep van de eekhoorn
80 tamme kastanjes
81 geblaf bij de hondentraining
82 donzige kweepeer
83 bruine zeldenstoelen zoals peksteel, inktzwam, schubbige bos-champignon, ridderzwam, grote parasolzwam, knolparasolzwam en bovist

november

84 gele licht van het blad onder de lindes
85 natte aarde na de regenpraat
86 druppen op de gevallen bladeren
87 hoe de paden goud kleuren door het net afgevallen blad
88 koperen kleuren onder moerascypressen en sequoia
89 vette humus

december

90 bloeiende toverhazelaar, sleedoorn
91 boslucht, licht rottende geur van gevallen blad
92 harde tik-klanken van het roodborstje
93 ijswogel
94 Aldo van Eyck-bankjes
95 goudachtige riet
96 laag licht

Grond-lexicon: grondstof, grondslag, grondvest, grondrecht, grondbegrinsel, grondhouding, grondtoon, bewijsgrond, grondgebied, hartgrondig, grondlegger, grondregel, grondeloosheid, afgrond, ondergrond, achtergrond, te gronde gaan, doorgronden, ondergraven, aarden, aards

Spoorzoeken
Wat speelt zich af onder onze voeten en onder water? Volg in het onderstaande blog de zoektocht naar sporen van het verborgen leven in het **Amstelpark** en het **Gijsbrecht van Aemstelpark**. Duik onder het wateroppervlak en wroet in de vruchtbare grond. In wandeltochten met wetenschappers uit verschillende disciplines worden sporen verborgen zaken letterlijk zichtbaar en tastbaar gehouden. Samen met kinderen wordt een alternatieve infrastructuur voor het park gecreëerd door de weg van een pissebed te traceren. Over 'humus-wandelingen', een 'parkdiner' en een 'parklunch' met een interdisciplinair gezelschap, waarbij ondergronds gegaarde aardappels worden gegeten en kreeftjes uit de Amstel worden verwerkt tot een 'zoetwaterzopje'. De voedselkringloop indachtig worden de restanten van de maaitijden teruggegeven aan de grond en aan het water, geserveerd op rijstvellen; een lekker hapje voor wurmen, watervogels en vissen.

3/3/15 Verborgen aspecten van twee aanpreisende parken _De komende tijd schrijf ik een blog over de voortgang van mijn onderzoek in het Amstelpark en het Gijsbrecht van Aemstelpark in Amsterdam. Daarbij komt, betekenis van deze parken in kleine brokjes tevoorschijn.
Het Amstelpark is een prachtig weefsel van tijdzones, voormalig veenwiedeg-bied en in 1972 de plek waar de wereld-tuinbouw-tentoonstelling Floriade werd gehouden, nu een volwassen park. Het Gijsbrecht van Aemstelpark werd in 1998 aangelegd naar het ontwerp van tuin- en landschapsarchitect Wim Boer. In vakkringen geldt dit modernistische stadspark als een hoogtepunt van naoorlogse tuinarchitectuur. Het Gijsbrecht van Aemstelpark is nu een rijksmonument.

4/3/15 Ontbrokken aan onze ogen _Ons leven gebeurt, ontspringt aan onze ogen, iets essentieels. Bacteriën, schimmels en wormen zetten afgevallen bladeren en takjes om in voedingsstof-fen voor de planten. Dat fascinerende verborgen leven exploreer ik met de bodemdeskundige Rein de Waal van de Wageningen University. Humus is het opslagsysteem van belangrijke substan-ties; water, mineralen en koolstof. Het is belangrijk voor de gezondheid van planten die CO2 opnemen en ons daar zuurstof voor teruggeven.

5/3/15 Grote processen onder het oppervlak van het park _Rein de Waal vertelt enthousiast aan de: humus is de laag die afval is van blad met bac-teriën, schimmels en dieretjes. Het is een systeem dat erop gericht is oud te wor-den, de factor tijd is van belang. Het is een kleine wereld met een heel groot proces.

6/3/15 Een microscopische safari. _In een kleine verder grond zitten behalve schimmels wel 500 dieretjes: duizendpoten, regenwormen, pissebedden, hondenpoten, potwormen (samen vlo-tjes genoemd), springstaartjes, mijten, larven, algen en honderdduizenden bacteriën. De grond is niet los zeer vol van de dieretjes. Wor-men zijn belangrijk in dit proces, zij ver-zetten tonnen grond per hectare. Een wereld-tuinbouw-tentoonstelling Floriade werd gehouden, nu een vol-wassen park. Het Gijsbrecht van Aem-stelpark werd in 1998 aangelegd naar het ontwerp van tuin- en land-schapsarchitect Wim Boer. In vakkrin-gen geldt dit modernistische stadspark als een hoogtepunt van naoorlogse tuinarchitectuur. Het Gijsbrecht van Aemstelpark is nu een rijksmonument.

6/3/15 Een microscopische safari. _In een kleine verder grond zitten behalve schimmels wel 500 dieretjes: duizendpoten, regenwormen, pissebedden, hondenpoten, potwormen (samen vlo-tjes genoemd), springstaartjes, mijten, larven, algen en honderdduizenden bacteriën. De grond is niet los zeer vol van de dieretjes. Wor-men zijn belangrijk in dit proces, zij ver-zetten tonnen grond per hectare. Een wereld-tuinbouw-tentoonstelling Floriade werd gehouden, nu een vol-wassen park. Het Gijsbrecht van Aem-stelpark werd in 1998 aangelegd naar het ontwerp van tuin- en land-schapsarchitect Wim Boer. In vakkrin-gen geldt dit modernistische stadspark als een hoogtepunt van naoorlogse tuinarchitectuur. Het Gijsbrecht van Aemstelpark is nu een rijksmonument.

8/3/15 Darwin en de wormen _Dar-win bewijst er de eerste dierpsy-cholo-gen bij belangrijk rol gespeeld hebben in de geschiedenis van de aarde als wor-men. Hij schreef zijn laatste boek in 1881, Vegetable Mould over het ont-staan van humus onder invloed van regenwormen. Hun 'vieren' hij de enorme werkkracht van wormen. De ploeg is een soort ploegschaar, ploegkoek, aan-dat al lang geleden, die bestond werd het land gebloeid en bemest door wormen.

9/3/15 Een levendig geheel onder je voeten, Mycorrhiza _Onder wat oud blad vind ik witte draden. Het zijn mycorrhiza's die voedingsstoffen leveren aan de bomen en organische stoffen omzetten in andere verbindingen: kool-stof, fosfor, fosfaat, silicisof. Zo maakt het voedsel beschikbaar voor de plan-ten. Dit hele systeem van dieretjes, schimmels en bacteriën heet mycorrhi-za, een mutualistische symbiose van schimmels en plantenworteltjes. De schimmels profiteren van de suikers en de aminozuren van de plant en de plant krijgt mineralen van de schimmels.

11/3/15 Chemie, van CO_2 naar zuurstof _Het mooie van het systeem is dat de humuslaag water en CO_2 opneemt. In de grond zorgt het bodemleven er voor dat organische stoffen omgezet worden in mineralen, de voeding voor planten. Planten die ons daar weer van zuurstof voorzien. Zo wordt CO_2 opgebroken in pure koolstof en zuurstof. Ook zware metalen kunnen zo afgebroken worden.

15/3/15 Antibioticum uit de grond _In de modder kommen bacteriën voor. Een hiervan werkt als antibioticum. Je kunt deze bacterie alleen niet makkelijk uit de bodem halen. Ze laten zich ook niet kwe-ken. Maar er is nu een apparaat ontwik-keld aan de Amerikaanse Northeast Uni-versity dat de bacteriën kan isoleren met een half doorlaatbaar membraan. Het wordt omschreven als de ontdekking van een nieuw sterrenstelsel. Zo vonden ze een onbekende microbe die in staat is om de tuberculosebacil en de multiresistente MRSA te verslaan. Bron: Volkskrant 12 januari 2015

16/3/15 2015, het internationale Jaar van de Bodem _2015 is door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het Jaar van de Bodem. Om bewustwording te bereiken over het belang van de bodem en het dienen te opgeslaan natuur-lijk kapitaal. De bodem staat onder druk door intensieve landbouw. Die vormt daarin een bedreiging voor de voed-selvoorziening, drinkwaterbeschikbaar-heid en beschikbaarheid van grondstof-fen. Een goede bodem vormt een enorme waterpompkamer capaciteit.

20/3/15 Werkkrachten _Ploegers, in de vorm van wormen, verzetten tonnen grond per hectare. Toen Flevoland ont-stond waren die plaats nog vormen. Het bleek dat de wormen oprukten met meer dan honderd meter per jaar. Ploegen hebben daar aan toegevoegd de wormen te eten en ze hun zaad te verspreiden.

23/3/15 Grond als water-opslag-plaats _Aarde met humus is een goede opslag- en filterplaats voor water. Iedere procent toename van organische stof in de bodem Heeft ons 500.000 liter water per hectare vast te houden (20.000 gal-lons more water per acre). Dit volgens Claire O'Connor, landbouwspecialist aan de Natural Resources Defense Council.

24/3/15 Uitwerpselen van springstaartjes _Die kleine witte kor-reltjes in de humus zijn aan springaarties. De ontstaan door de vertering van gronds humus. Het zijn de excrementen van de springstaarten en mijten. Ze zijn ellipsvor-mig, ze geven de nutriënten langzaam af.

25/3/15 Humus, het bruine goud _Humus neemt water en CO_2 op en levert nutriënten. In parken krijgt dit proces de kans, in de landbouw minder. Toch wordt ook in de industriële landbouw langzaam-merhand het belang van humus gezien. Het kiee begint door te dringen dat steeds ploegen niet een soort weegsun-vorming leidt. Er is steeds meer kunst-mest nodig. Met ploegen verwijder je continue het ploegsel. Er wordt gestu-deerd op alternatieve manieren van ploe-gen zodat er een humuslaag kan ont-staan, vertelt onderzoeker duurzame voedselsystemen ir. Wijnand Sukkel. Door drijfmest in de grond te spuiten krijg je een verrottingsproces, waardoor de wor-men de grond uitvluchten. Daar gaan ze dood door blootstelling aan de zon. De organismen die niet kunnen vluchten sterven.

30/3/15 Bodem en gezondheid _Humus is de thuisbasis van organismen die de mineralen voor onze planten leve-ren. De mineralen komen zo in ons voed-sel. Goed bodembeheer maakt dat er min-der plantenziekten ontstaan en dat je aanzienlijk minder chemicaliën nodig hoeft voor gewoon oogsten. Dat zorgt een goed bodemleven voor veel meer mineralen in je groente.

6/4/15 Elektronen onder de grond net als in hersens _Via elektrische stroomgeleiders worden planten uitgeeis-teld tussen plantenwortels, de bacteriën en schimmels. Zoals zenuwcellen of neu-ronen in onze hersenen signalen ontvan-gen en doorgeven met elektriciteit, zo gebeurt dat onder de grond ook. Er is een uitwisseling tussen schimmels en plantenwortels. Schimmels vangen elek-trische signaleringen van plantenwortels zodat ze snel de liant op kunnen ontwer-pen en wel via de kortste route. In Wageningen is een lampje ontwikkeld dat s'nachts brandt op de elektronen uit de bodem. Micro-organismen breken organische verbindingen in de grond af. Bij dit proc-ees komen elektronen vrij. Deze elektro-nen kunnen worden opgevangen door een elektrode en zo gebruikt worden voor de productie van elektriciteit.

12/5/15 Grondtoon en grondwerk _Grond en geluid zijn tegengestelde begrippen, het is massa tegenover ener-gie, vast tegenover jil, statisch tegenover dynamisch. Het zijn dit-soort ongelijk-soortigheden die samengevoegd tot de verbeelding spreken. De 18e eeuwse natuurkundige Ernst Chladni strooide zand op een oppervlak dat hij daarna met een strijkstok in trilling bracht. Zodra het aangestreken oppervlak een grond-toon liet horen sprong het zand op en organiseerde zich tot een geometrisch patroon. De onzichtbare grondtoon werd in het zand zichtbaar.

19/5/15 Wormen uit de grond lokken _Ginter vertelde een medewer-ker van Artis me dat in England kamp-eenschappen 'wormloos' worden gehouden. De wormen worden op een speciale manier uit de grond gelokt, bij-voorbeeld door op de aarde te klopjen of te trillen, door een stok in de grond te steken en daarop zachtjes te slaan, tap-dansend of mediërend.

20/5/15 Waterwandeling _Met Cette Arts, aquatisch biologe, trokken we gisteren door het Gijsbrecht van Aemstelpark en het Amstelpark. Op zoek naar wat er onder het wateroppervlak leeft. Planten bepalen voor een groot deel de water-kwaliteit. Hoe meer soorten planten in het water, hoe meer zuurstof. Op het afbre-kend blad onder water knoeit het van de watervlooien, vlo-kreeftjes en larven.

13/6/15 Een steen optillen _In den de schuilplaats van wormen en slakken vin-den. Een goed hulpje voor een egel of voor het voorgebergte oogsten.

15/6/15 Grond eten _Als een van m'n broze weetjes ben ik aardbei-jn zin mond propte, zei mijn moeder (uit 1925) altijd dat 't goed was voor je weerstand om wat grond binnen te gebiken. Ter ver-levering? Van moeder op moeder?

18/6/15 Mycelium als middel om waarschuwingen te geven _Via een netwerk van schimmels communiceren planten onder ons waarschuwen tegen bij-voorbeeld luizen. Planten die op deze manier met elkaar verbonden zijn, heb-ben een aanzienlijk werking op aktren en een aantrekkende kracht op sluipwespen. Via de schimmel versturen ze waarschu-wingen.

23/6/15 Parkgespreek over begrenzingen en verbindingen _We voerden een vurige discussie over de bete-kenis van parken voor de stad. De bespro-ken ideeën En gedachten vormden een deel van de 'grond-plan' van de verge-borgen-parkkaart. Deelnemers: Mathilde van Beekuijzen, Cees de Boer, Charlotte Buys, Stichting Stokroos, Ursula Engel, Irene Fortuyn, Erik de Jong, Theun Karelse, Joke Robaard, Paul Ronckin, Zeger Ryers en Alice Smits. De volgende onderwerpen kwamen ter sprake.

Een hek om het park
Het Amstelpark is ondersteld van een grootschalige groenstructuur van Utrecht tot aan de zee, maar vormt op zichzelf een ommeinde tuin, een hortus conclusus. Het Gijsbrecht van Aemstel daarentegen, is helemaal open. Hoe ervaar je een hek of ommeining? Word je geentrieerd door wat er zich achter dat hek bevindt? Bestaat er een spanningsre-latie tussen het belang van een doorlo-pende ecologische structuur en hekken die de beleving van de natuur door de mens ter plekke tegenhouden? Geeft een hek juist een gevoel van waarde en beschermin-g? Ligt er iets verborgen? naar wat er achter ligt of zich daarbinnen bevindt: Vissen en vogels trekken zich niets aan van hekken.

Organische groei en verbinding
Naar aanleiding van de Floriade van 1972, het ontstaan van het Amstelpark, vertelde Charlotte Buys over het voorstel van de gemeente Amsterdam voor de Floriade van 2022 in Zuidoost. Het voorstel draait om voedselproductie op eilandjes tussen de bebouwing, bottom up. Vanuit de verbinding van die verschillende plekjes ontstaat uiteindelijk het terrein voor de Floriade. Organisch gegroeid.
Naar analogie daarvan kun je de Amsterdamse parken, die met hun eigen identiteit, langzamerhand met elkaar laten vergroeien of als een schimmel-net, uitbreiden. Je kunt ze dan bijvoor-beeld kiee ook door middel van fietspa-den met elkaar verbinden.

De Dodelijke Dertien
In de keten van ontwerper tot bewoner vormt de tuinman de verbindende schal-kel tussen ontwerper en gebruiker. Bij de tuinman is nu, ten onrechte: In veler ogen verworden tot iemand van wie we den-ken dat hij voor straf moet tuinieren. En wat is de rol van de buurtbewoners? Bepalen de steeds vaker hoe een park gaat?? Buurtcoöperatie is van belang maar de bewoner is geen ontwerper en de ontwerper is geen tuinman.

23/6/15 Parkdiner voedt het park _Na een zoektocht naar de verborgen aspecten van het park aten we in het Rietveldhuis. We aten wat het park ons bood: zaden, bloemen, blad, padden-stoelen en gedroogde wormen. We gron-ten uit van de gemaakte bekers. De resten van het diner gaven we terug aan het park. Goede humus voor toekomsti-ge moerbomen en lijsterbes. Ook een park is meer een proces dan een object.

Grondoven recept:
Aardappels pepotten in aarde. Wikkel de aardappels in een laag kiei. Graaf een stevig gat in de grond en leg daarin zen van de aardappels bekeerd. Bedek de resten van het diner gaven we terug aan het park. Goede humus voor toekomsti-ge moerbomen en lijsterbes. Ook een park is meer een proces dan een object.